
РОЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ СПІЛКУВАННЯ У РОБОТІ МАЙБУТНЬОГО ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

УДК 159.923:371.125

РИКУН Альона Анатоліївна,
пошукувач кафедри вікової та педагогіч-
ної психології РДГУ, м.Рівне, Україна

У статті обґрунтовано сутність та окреслено роль індивідуального стилю спілкування у професійній діяльності майбутнього практичного психолога. Проаналізовано різні підходи науковців до класифікації стилів спілкування у різних сферах діяльності. Охарактеризовано типи ідентичності становлення практичного психолога як професіонала та виокремлено соціально значущі якості особистості майбутнього фахівця.

Ключові слова: *індивідуальний стиль спілкування, особистісні диспозиції, характеристики когнітивних процесів, параметри поведінки, типи ідентичності практичного психолога, процес самопізнання, домінуюча система мотивів.*

РОЛЬ ИНДИВИДУАЛЬНОГО СТИЛЯ ОБЩЕНИЯ В РАБОТЕ БУДУЩЕГО ПРАКТИЧЕСКОГО ПСИХОЛОГА

В статье обоснована роль индивидуального стиля общения в профессиональной деятельности будущего практического психолога. Проанализированы различные подходы ученых к классификации стилей общения в разных сферах деятельности. Охарактеризованы типы идентичности становления практического психолога как профессионала и определены социально значимые качества личности будущего специалиста.

Ключевые слова: *индивидуальный стиль общения, личностные диспозиции, характеристики когнитивных процессов, параметры поведения, типы идентичности практического психолога, процесс самопознания, доминирующая система мотивов.*

Проблема формування індивідуального стилю професійного спілкування майбутніх практичних психологів в сучасний період розвитку суспільства набуває особливої актуальності. Удосконалення і корекція особливостей такого стилю відкриває широкі можливості для зростання ефективності професійного спілкування майбутнього спеціаліста. Щодо цього ми маємо деякі власні міркування, які викладаємо в даній статті.

Отже, завданнями нашої статті постають:

1. Обґрунтувати сутність та окреслити роль індивідуального стилю спілкування у професійній діяльності майбутнього практичного психолога.
2. Проаналізувати різні підходи науковців до класифікації стилів спілкування у різних сферах діяльності.
3. Охарактеризувати типи ідентичності становлення практичного психолога та соціально значущі якості особистості майбутнього фахівця.

4. Сформулювати власне визначення індивідуального стилю спілкування в межах даної проблеми.

Поняття стилю, стилю діяльності, індивідуального стилю професійної взаємодії розглядаються в працях учених Б.А. Вяткіна, В.М. Данильченко, В.М. Дружиніної, Н.А. Жарової, О.Є. Ілгунової, Е.А. Клімова, С.М. Козловської, А.В. Кущового, І.І. Литвинова, А.В. Меньчукова, Л.Е. Мішуровського, С.А. Печерської, М.В. Талан, В.А. Толочека, А.В. Фінашина, М.Р. Щукіна.

Відомо, що саме психологи вперше застосували методи наукового аналізу для вивчення стильових проявів, що відображають відмінності у способах взаємодії людей з навколишнім предметним світом та один з одним тощо. Пріоритет психології в розробці стильової проблематики пов'язаний із загальноновизнаним серед дослідників положенням стосовно зумовленості стильових закономірностей властивостей людської індивідуальності.

У численних визначеннях стилю, яких на сьогоднішній день налічується декілька десятків, відображаються, насамперед, установка самих дослідників на розуміння проблеми індивідуальності в цілому, їхні погляди на характер взаємодії людини зі світом. Досить поширеною є точка зору, згідно з якою стиль і є індивідуальністю особистості. При цьому науковцями наголошується на провідній ролі особистісного чинника в процесі формування стилю та його структури. Найбільш образним є визначення В.Г'оте, адже він вважає стиль своєрідним виявом вищих властивостей індивідуальності людини. Це загальне положення знаходить відображення і в уявленнях сучасних психологів про існування "ефективних" і "неефективних" стилів, розглянутих поза контекстом конкретних видів поведінки та діяльності. Серед безлічі підходів до вивчення проблеми стилю нас цікавить психологічний аналіз феномену, а саме: особистісні диспозиції; характеристики когнітивних процесів; параметри поведінки. Розглянемо основний сенс зазначених напрямків.

Аналізуючи поняття "стиль спілкування" [5; 11; 13], ми виявили, що у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях зустрічаються три концептуальні підходи щодо вивчення стилів діяльності та спілкування: нормативний, ситуативний, особистісний.

Нормативний підхід [7] полягає у визначенні найбільш ефективних, загальних для усіх працівників стилів професійного спілкування чи діяльності. Найчастіше розробники таких стилів описують необхідні для здійснення ефективного спілкування риси. Вони припускають, що існує єдиний для всіх стиль спілкування, який є найбільш оптимальним для виконання тієї чи іншої професійної ролі незалежно від індивідуальних особливостей особистості та різноманітних ситуацій професійного спілкування.

З точки зору ситуативного підходу науковці акцентують увагу на зовнішніх особливостях ситуації спілкування, а саме: позиції та поведінці партнерів по спілкуванню, контексті, у якому відбувається спілкування, характері завдань, які слід виконати суб'єктам взаємодії.

Яскравим прикладом ситуативного підходу до проблеми стилю спілкування є підхід Т.Є.Аргентової [2], яка під стилем спілкування розуміє "рухливу систему використання засобів та способів спілкування, що змінюється залежно від ситуації" [2, с.130]. На основі ступеня адекватності засобів та способів спілкування Т.Є.Аргентова виділяє гнучкі, ригідні та перехідні стилі спілкування. Під адекватністю стилю спілкування ситуації автор розуміє відповідність засобів та способів спілкування, які використовує особистість, характеру міжособистісних стосунків у групі, психологічним особливостям партнерів, специфіці та організації спільної діяльності тощо.

Ті люди, які володіють гнучким стилем спілкування, добре орієнтуються в ситуації спілкування, вміють адекватно оцінити себе та інших, розуміють підтекст спілкування, емоційний стан іншого та вміють емоційно реагувати на певну ситуацію відповідно до її вимог, використовуючи при цьому вербальні та невербальні засоби спілкування у формі, яка є доступною для сприйняття партнера по спілкуванню, володіють технікою впливу на партнера по спілкуванню, вміють створити умови, які були б найсприятливішими для ефективної суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Для осіб з ригідним стилем спілкування в основному характерною є відсутність вищезазначених якостей. Перехідний стиль спілкування вважається проміжним між гнучким та ригідним стилями.

Ю.С.Крижанська та В.Г.Третьяков [9] розрізняють ритуальне, маніпулятивне та гуманістичне спілкування.

Головною метою партнерів у ритуальному спілкуванні є підтримка зв'язку з соціумом, формування уявлення про себе як про члена окремої спільноти. При цьому важливим є те, що партнер розглядається як необхідний атрибут виконання ритуалу. У реальному житті існує багато ситуацій, коли кожен з нас функціонує у певному образі як маска з задалегідь заданими властивостями. У ритуальному спілкуванні головне – відповідність певній ролі – соціальній, професійній, міжособистісній тощо. Такі ритуали вимагають від учасників лише одного – знань правил гри. Дуже важливим, з одного боку, є правильна оцінка ситуації спілкування, а з іншого – уявлення власної поведінки в ній.

Маніпулятивний стиль спілкування передбачає, що до партнера ставляться як до засобу досягнення певної зовнішньої мети. В маніпулятивному спілкуванні ми пропонуємо партнерові стереотип, який вважаємо найбільш вигідним у даний момент. Якщо мета

партнерів по спілкуванню відрізняється від певної первинно заданої, то перемагає той, хто виявиться більш досконалим маніпулятором: краще знає партнера, розуміє мету, володіє технікою спілкування. Маніпулятивне спілкування – досить поширене в соціумі, зустрічається в основному в ситуаціях спільної діяльності. Проте слід пам'ятати і про негативний вплив такого спілкування на особистість, який виявляється за умов, коли людина починає вважати його єдиним прийнятним стилем спілкування.

Гуманістичний стиль – це стиль особистісного спілкування, що дозволяє задовольнити індивіду такі людські потреби, як потреба у розумінні, у співчутті та ін. Важливою особливістю цього стилю є двосторонні зміни в уявленнях обох партнерів, які визначаються глибиною спілкування. У цьому стилі (більшою мірою, ніж в інших) простежується залежність від індивідуальності, партнер сприймається цілісно, без акцентування уваги на так званих потрібних і непотрібних функціях, на важливих і неважливих в даний момент якостях. Проте слід зазначити, що у деяких ситуаціях, незважаючи на усі свої переваги, гуманістичний стиль виявляється все ж таки недоречним.

Більш детальний підхід до визначення та класифікації ситуативних стилів ділового спілкування запропонував Роберт Люс'єр [14]. На його думку, поведінка людини характеризується комбінаторними властивостями, що складається з двох вимірів: спрямованістю на задачу та спрямованістю на взаємостосунки. Ці виміри також вирізняються силою чи слабкістю прояву, яка залежить від певної кількості зусиль, спрямованих на досягнення суб'єктом мети у процесі спілкування. Таким чином, Люс'єр виділяє чотири стилі ділового спілкування: автократичний, консультативний, партнерський та стиль невтручання.

У межах особистісного підходу стиль спілкування деякі науковці визначають як індивідуально стабільну форму комунікативної поведінки людини, яка виявляється в будь-яких умовах суб'єкт-суб'єктної взаємодії: ділових і особистісних стосунках, у стилі керівництва ..., у способах прийняття й здійснення рішень, у прийомах психологічного впливу на людей, у методах розв'язання та попередження міжособистісних і ділових конфліктів [6, с.9].

Саме у межах даного підходу виникло поняття індивідуального стилю діяльності та індивідуального стилю спілкування. Останнє, у свою чергу, дало поштовх для розвитку двох напрямків у сучасній науці, у яких розглядається індивідуальний стиль:

1. Індивідуально-типологічного, що полягає у вивченні індивідуально-типологічних детермінант стилів, їх диферен-

ціації, виявленні системоутворювальних характеристик, побудові та описі типологій стилів тощо.

2. Суто індивідуального, основним вихідним принципом якого є розуміння неповторності кожної особистості.

У нашому дослідженні стиль спілкування розглядається як рухлива система, особистісних інтегральних характеристик, що дозволяє адекватно (залежно від ситуації) використовувати певні засоби і способи спілкування. Сформований стиль спілкування передбачає відповідність використовуваних особистістю засобів і способів спілкування характеру міжособистісних відносин психологічним особливостям партнерів, специфіці та організації спільної діяльності тощо.

Під індивідуальним стилем спілкування (ІСС) В.С.Мерлін [12] розуміє форму комунікації, в основі якої виявляється той чи інший спосіб впливу на співрозмовника. Найбільш суттєвою він вважає системоутворювальну функцію ІСС, тобто у процесі формування індивідуального стилю змінюється структура інтегральної індивідуальності, встановлюється зв'язок між індивідуальними властивостями різних ієрархічних рівнів, а зміна різнорівневих зв'язків відбувається в бік їхньої гармонізації. Ядро ІСС становлять такі особливості та способи спілкування, які мимоволі або без помітних зусиль провокуються у даній ситуації. З часом виникає інша група особливостей; протягом більш-менш тривалого часу ця структура становить своєрідну надбудову до ядра ІСС.

Так, людей зі сформованим стилем спілкування відрізняє хороша орієнтація в ситуації спілкування, адекватна оцінка інших і самооцінка, розуміння підтексту спілкування, емоційного стану співрозмовника, партнера по спільній діяльності, вміння налаштувати свій емоційний стан відповідно до особливостей ситуації, використовувати лінгвістичні засоби спілкування з урахуванням особистісних якостей та властивостей співрозмовника, вміння створювати позитивні умови спілкування для здійснення найбільш ефективної комунікації та взаємодії.

Для несформованого стилю спілкування, навпаки, характерною є відсутність достатнього аналізу своєї поведінки та поведінки інших, неадекватна оцінка інших та самооцінка, погане самовладання, нерозуміння підтексту спілкування, невміння знайти потрібний тон, доцільну форму спілкування для здійснення ефективного впливу на співрозмовника.

Суттєвою ознакою індивідуального стилю в спілкуванні або навіть ширше – в предметній діяльності, полягає і в тому, що між операціями, залежними від одних і тих же властивостей індивідуальності, є статистично значущий зв'язок. Тобто ІС – це цілісна система

операцій. Інакше професіоналізм, успішність, профпридатність людей визначаються не тільки їх окремими якостями, але також їх взаємозв'язком [8].

Індивідуальний стиль спілкування розглядається нами в межах діяльнісного підходу. Конкретно-наукова методологія діяльнісного підходу постає основою для вивчення особистості в педагогіці та психології. Причому, діяльнісний підхід будується не тільки на одній категорії – категорії діяльності, а також вміщує й такі базові категорії, як “спілкування” та “особистість” [10].

Індивідуальний стиль спілкування як системоутворювальний фактор структури особистості професіонала складається під впливом ряду явищ, серед яких важливу роль відіграють особистісні особливості самого суб'єкта спілкування (спрямованість, цінності, мотиви, властивості характеру, темпераменту та ін.). Г.М.Андрєєва визначає сформованість ІСС тим, наскільки особистість вміє взаємодіяти з іншими, співпрацювати з ними, брати участь у прийнятті колективного рішення, розв'язувати конфлікти, підпорядковувати іншим свій індивідуальний стиль діяльності, сприймати нововведення та ін. [1]

В.С.Мерлін у своїх дослідження відзначає, що формування індивідуального стилю істотно залежить від ступеня саморегуляції, оскільки вимагає самостійних пошуків таких ефективних прийомів і способів роботи, які найкращим чином відповідають типологічним особливостям людини. Тому формування індивідуального стилю полегшується або ускладнюється залежно від рівня саморегуляції [12].

Процес розвитку особистості як суб'єкта діяльності, вивчення її соціалізації передбачає дослідження механізмів оволодіння індивідом власною поведінкою, перетворення психіки особистості в особливий “орган”, який, одночасно, постає знаряддям перетворення людського світу. Формування індивідуального стилю вимагає достатнього осмислення особистістю вимог діяльності, а також ступеня доцільності застосовуваних способів дій. Лише за цієї умови людина може свідомо обрати способи та прийоми роботи, відповідні її особистісним можливостям і, разом з тим, – цілком доцільні даним вимогам діяльності [8; 11; 12].

Специфіка спілкування психолога полягає в постійному зіткненні з нестандартними ситуаціями у своїй роботі. Більше того, він сам їх іноді спеціально проектує і створює. У цьому сенсі робота психолога, як і, наприклад, робота вчителя чи керівника, є до певної міри областю “вимушеної творчості”, орієнтованою на внутрішній світ людей [10].

А.І.Донцов, Ю.М.Жуков, Л.А.Петровська описують становлення практичного психолога за допомогою чотирьох основних типів ідентичності. Представники першого вважають, що психолог повинен, перш за все, виявити і усунути соціальні передумови людських страждань, іншими словами, включившись в активну боротьбу, сприяти зміні тих обставин, які провокують ці страждання. Це вимагає не стільки технологічних знань і навичок, скільки вмінь шліфування персональних переваг власної особистості шляхом оволодіння певною освітою. Прихильники другого типу ідентичності також вважають, що головне завдання психолога – пізнання та перетворення соціальної реальності як умови створення гідного існування кожного, але, на відміну від перших, головним способом такого впливу науковці називають використання професійних технік і методів. Психологів третього та четвертого типів ідентичності зближує переконаність у тому, що єдиним доступним об'єктом психологічної допомоги є окрема людина в системі конкретних міжособистісних зв'язків. Проте одні з них вважають себе швидше психоаналітиками, робочим органом яких є їх власна особистість, інші ж, не відкидаючи психотерапію, називають себе клінічними психологами, які зобов'язані володіти набором технік психодіагностики та корекції. Отже, в першому випадку прототипом соціо професійної ідентифікації слугує образ політично активного борця, у другому – міждисциплінарного експерта, що діагностує соціальні проблеми та окреслює шляхи їх розв'язання, в третьому – психоаналітика, який за допомогою психотерапії полегшує страждання пацієнта, у четвертому – клінічного психолога, що за допомогою професійних впливів сприяє подоланню індивідуальних труднощів [4].

Слід зазначити, що тема професійного становлення і, зокрема, – формування стилю спілкування – є порівняно маловивченою та недостатньо окресленою в науковій літературі. Деякі автори описують стилі професійного спілкування психологів як комунікативні та співвідносять їх з моделями педагогічного спілкування або типами управління тощо.

Вивчення особистісних якостей майбутніх фахівців, з одного боку, дозволяє прогнозувати успішність їхньої професійної діяльності, а з іншого боку, ця проблема пов'язана з вивченням питання оволодіння особистістю своїми індивідуальними властивостями як особливими “засобами” регуляції власної діяльності. Вона також призводить до досліджень механізмів компенсації та полягає в основі породження “індивідуальних стилів” в онтогенезі поведінки особистості.

Адекватне уявлення про своєрідність спілкування, його місце у міжособистісній взаємодії, про формування індивідуального стилю

спілкування фахівця психологічного профілю, його внутрішню мотивацію тощо є необхідним для вивчення особливостей професійного становлення особливо на початкових етапах навчання.

У процесі формування індивідуального стилю спілкування фахівця з практичної психології істотна роль належить підбору методів діагностичного дослідження особливостей особистості та діяльності. Науково обґрунтована діагностика особистісних характеристик, які є основою професійного становлення, дозволяє активізувати процес самопізнання людини.

Професійну підготовку фахівців з практичної психології прийнято в даний час розглядати як процес формування професійної компетенції, що включає в себе поряд з професійними знаннями психологічну та соціально-психологічну готовність до роботи з людьми та управління ними. Найбільш продуктивними тут є активні технології навчання. Вони більшою мірою, ніж поширені в даний момент форми навчання у сучасній вищій школі, сприяють формуванню таких соціально значущих якостей особистості майбутнього фахівця, як відповідальність, колективізм, співробітництво, взаємодопомога та ін. Тому можна припустити, що використання педагогічних технологій активного навчання дозволить розв'язувати завдання формування індивідуального стилю професійного спілкування.

Аналіз навчального процесу показує, що рівень знань, умінь, навичок у випускників психологічних факультетів університетів є досить різним. Тому, розглядаючи особливості процесу професійної підготовки студентів – майбутніх психологів, слід особливу увагу надавати ігровим технологіям групового навчання, що дозволяє розв'язувати завдання щодо цілеспрямованого формування індивідуального стилю професійного спілкування. Поряд з вивченням особистісних характеристик, що впливають на формування індивідуального стилю спілкування, важливим є визначення ефективних технологій навчання, що сприяють успішному професійному становленню суб'єкта в діяльності практичних психологів.

Аналіз літератури дозволяє зробити висновок про ефективність використання активних технологій навчання під час професійної підготовки студентів. Впровадження елементів ігрових форм роботи створює досить позитивні умови для впливу на мотиваційну сферу навчання, фактори підвищення професійної спрямованості особистості тощо. Професійна спрямованість визначає внутрішнє прийняття людиною власних цілей та завдань діяльності, особливості ставлення до неї, перевагу суспільно значущих чи вузькоособистих мотивів, особистісних установок, структуру та зміст духовних, інтелектуальних, моральних та естетичних потреб і стосунків,

схильностей, ідеалів, поглядів, переконань та ін. Основні властивості спрямованості особистості фахівця – практичного психолога відображають його стійкі домінуючі системи мотивів.

Таким чином, нами встановлено, що у процесі формування ІСС під час оволодіння майбутніми практичними психологами професійною освітою основними є такі принципи, як урахування особистісних властивостей, увага до саморозвитку студентів, регулярна оперативна діагностика та самодіагностика, надання індивідуальної консультативної допомоги, моделювання реальної професійної ситуації, спрямованої на розвиток особистості.

Оскільки формування професіоналізму практичного психолога відбувається власне в процесі практичної діяльності, стратегія майстерності полягає, передусім, в тому, щоб не тільки обрати, а й цілеспрямовано формувати його особистість з урахуванням конкретної професійної ситуації [3]; тобто, в даному контексті правомірно говорити саме про формування індивідуального стилю професійного спілкування.

Базуючись на аналізі праць, присвячених індивідуальному стилю спілкування, а також взявши до уваги мету та особливості нашого дослідження, ми пропонуємо таке визначення індивідуального стилю професійного спілкування майбутніх практичних психологів: це – гнучка система способів професійного спілкування, яка виявляється в умінні практичного психолога максимально ефективно спілкуватися в професійній сфері, пристосовуючи особливості своєї індивідуальності до нормативних та ситуативних чинників професійного спілкування, що дозволить психологу-практику досягати високих результатів у професійній діяльності.

Література

1. Андреева Г.М. Социальная психология : Учебник для вузов / Галина Михайловна Андреева. – М., 1996.–180 с.
2. Аргентова Т.Е. Стилль общения как фактор эффективности совместной деятельности / Татьяна Евгеньевна Аргентова // Психологический журнал. – 1984. – Т. 5. № 6. – С. 130–133.
3. Батыршина А.Р. Контекстный подход в обучении практического психолога / А.Р.Батыршина // Ежегодник РПО: Психология и практика. – Ярославль, 1998. – Т.4, вып. 2.– С. 18–19.
4. Донцов А.И., Жуков Ю.М., Петровская Л.А. Проблемы практической психологии / А.И.Донцов, Ю.М.Жуков, Л.А.Петровская // Введение в практическую социальную психологию / Под ред. Ю.М.Жукова, Л.А.Петровской, О.В.Соловьевой. – М., 1996. – С. 14–18.
5. Ильин Е.П. Стилль деятельности: новые подходы и аспекты / Евгений Павлович Ильин // Вопр. психологии. – 1988. – № 6. – С. 85–93.
6. Коваль М.С. Формування індивідуального стилю професійного

- спілкування у майбутніх офіцерів пожежної охорони : автореф. дис. на здобуття ступеня кандидата. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / М.С.Коваль. – К., 1998. – 20 с.
7. Коссов В.В. Типологические особенности стиля деятельности руководителя различной эффективности / Владимир Викторович Коссов // Вопросы психологии. – 1983. – № 5. – С. 126–130.
 8. Краюшенко Н.Г., Толочек В.А. "Интегральная индивидуальность" и стиль как факторы профессиональной успешности субъектов деятельности / Н.Г.Краюшенко, В.А.Толочек // Психологические традиции, современное состояние и перспективы. Тез. докл. науч. конф. Ин-та психол. РАН, Москва, 28-30 янв. 1997. – М., 1997. – С. 53–54.
 9. Крижанская Ю.С., Третьяков В.П. Грамматика общения / Ю.С. Крижанская, В.П.Третьяков. – Л. : Изд-во Ленинградского ун-та, 1990. – 208 с.
 10. Ломов Б.Ф. Категории общения и деятельности в психологии / Борис Фёдорович Ломов // Вопр. психологии. – 1979. – №8. – С. 34–47.
 11. Маствилискер Э.И. Индивидуальный стиль общения в совместной игровой и предметной деятельности / Эсфирь Исаевна Маствилискер // Вопр. психологии. – 1989. – № 3. – С. 63–70.
 12. Мерлин В.С. Структура личности, характер, способности, самосознание / Вольф Соломонович Мерлин. – Пермь, 1990. – 110 с.
 13. Сизов К.В. Индивидуальный стиль и проблема личностного подхода к способностям / Константин Владимирович Сизов // Вопр. психологии. – 1988. – № 2. – С. 160–166.
 14. Lussier Robert N. Human relations in organizations: a skill-building approach / Robert N. Lussier : 3-rd ed. Boston, McGraw-Hill, Inc., 1996. – 560 p.

НЕОБХІДНІСТЬ ТА ДОСТАТНІСТЬ МЕТОДИК ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ

УДК 159.9

РОМАНОВА В.С.

Київський національний університет ім.
Тараса Шевченка, Україна

В статті пропонується огляд методик емпіричного дослідження емоційного інтелекту, а також авторська методика дослідження емоційного інтелекту. Окреслюються можливості використання методики дослідження емоційного інтелекту та її зв'язок з вже існуючими методиками.

Ключові слова: емоційний інтелект, опитувальник, дослідження емоційного інтелекту.

НЕОБХОДИМОСТЬ И ДОСТАТОЧНОСТЬ МЕТОДИК ЭМПИРИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА

В статье предлагается обзор методик эмпирического исследования эмоционального интеллекта, а так же авторская методика исследования эмоционального интеллекта. Очерчиваются возможности использования методики исследования эмоционального интеллекта и ее связь с уже существующими методиками.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, опросник, исследование эмоционального интеллекта.

Згідно з аналізом теоретичних моделей емоційного інтелекту, досліджень феномену емоційного інтелекту як вітчизняних, так і закордонних авторів, тому ми вважаємо є актуальним представлення власної мультифакторної моделі Емоційного Інтелекту, яка у подальшому буде емпірично досліджена.

Насамперед, емоційний інтелект, як і ментальний інтелект, є складовою загального інтелекту людини, функцією якого є досягнення найбільш адаптивної поведінки, у тому числі і у соціальних взаємовідносинах, особливо у групі. Безпосередньо сферою дії емоційного інтелекту є розпізнавання особистістю своїх власних емоцій та емоцій інших людей, їх ідентифікація, облік при взаємопорозумінні, взаємодії, самоконтролі та мотивуванні ситуативної поведінки.

У зв'язку з вищеназваним першим фактором, який входить до структури емоційного інтелекту, є емоційна компетентність (грамотність) як здібність, котра дає змогу розпізнавати емоції, їх ідентифікувати, в цілому орієнтуватися у сфері емоційного.

Емоційна компетентність, у свою чергу, ділиться на емпатію як здібність розпізнавати, ідентифікувати та брати до уваги емоційний стан інших людей, їх почуття, емоціональність особистості вза-